

KUNSKAP DRIVER
MILJÖARBETET FRAMÅT

Grön översiktsplanering i fjällen: Forskningsresultat från fas II

Therese Bjärstig, forskare vid Umeå universitet.

Reder ut begreppet grön översiktsplan, vad hållbar markanvändning innebär, samt hur teori omsätts till praktik. Resultat från ett pilotprojekt i Vilhelmina kommun.

GRÖN ÖVERSIKTSPLANERING I FJÄLLEN – FORSKNINGSPRESENTATION FRÅN FAS II

Therese Bjärstig, Docent/Forskare
Statsvetenskapliga institutionen, Umu

Storslagen fjällmiljö-konferens

24 april, 2018

UMEÅ UNIVERSITET

UMEÅ UNIVERSITET

DELTAGARE I PROJEKTET

- Forskargrupp:
  - Therese Bjärstig, Umu
  - Anna Zachrisson, Umu
  - Johan Svensson, SLU
  - Per Sandström/Wiebke Neuman, SLU
- Koordinator: Camilla Thellbro, Vilhelmina kommun/SLU
- Arbetsgrupp: Kommunchef, tjänstemän och politiker
- Fokusgrupper: Medborgare och intressenter i Vilhelmina kommun

VAD ÄR EN GRÖN ÖP?

En "vanlig" ÖP som:

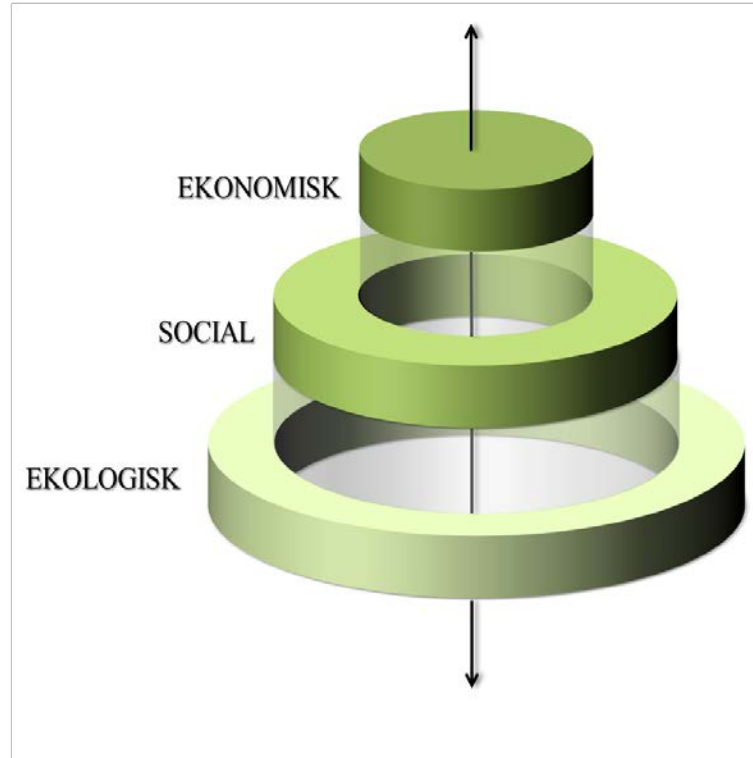
- 1) Undersöker formella krav vs. innovativa möjligheter
- 2) Utvecklar landsbygds- och landskapsperspektivet

Fokuserar särskilt på/utvecklas i relation till:

- Ett holistiskt perspektiv på landskapet
- Grön infrastruktur och ekosystemtjänster
- Gröna näringar (rennäring, skog, hållbar turism etc.)
- Möjligheter med landskapsdata
- Nationella och regionala miljömål
- Utökad deltagande
- **Hållbarhet**

HÅLLBAR MARKANVÄNDNING

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR "GRÖNARE" PLANERING

Plan och bygglagen...

- Kräver medborgarinflytande: samråd och utställning
- Få exempel på *reellt inflytande*
- Urbant fokus
- ÖP – möjlighet att nå miljömålen

Men i fjällregionen...

- Inaktuella och gamla ÖP
- Fördjupningar och tillägg vanliga
- Bristande resurser
- Deltagande enligt PBL
- I nuläget är ÖP ej ett användbart och effektivt instrument för landskapsplanering
- Generellt positiv inställning

ATT OMSÄTTA FORSKNING I PRAKTIKEN

Landskapsdata

- Vilka landskapsdata behövs? (typ och skala i tid och rum)
- Hur kan detta integreras och användas i kommunal översiktsplanering?

Utökat deltagande

- Kommunmedborgare och aktörer i landskapet bidrar med kunskapsunderlag och visioner **innan** förslag till samrådshandling antas (deltagande utöver vad PBL kräver)

DELTAGANDE PLANERING

VARFÖR?

Deltagande av civilsamhället i samverkansprocesser kan öka **legitimitet och effektivitet** i beslut och genomförande.

- Kan skapa en gemensam problembild, eller grund för förhandlingar
- Fler alternativa lösningar
- Ökad/mer mångfacetterad information
- Höjd medvetenhet och kunskapsnivå
- Effektivare genomförande

ARBETSSÄTT I GÖP

HUR?

- Arbetsgrupp
- Koordinator
- Referensgrupp
- En pilot i Dikanäs för att hitta formatet och test av FG upplägg
- FG omgång 1 hösten 2016
- WS i februari 2017
- FG omgång 2 våren 2017
- Enkät till skolorna

FOKUSGRUPPER

- **FOKUSGRUPPER:** planerade ca 10 och genomförde 4 i två omgångar (höst och vår), reseersättning
  - Geografiskt urval (3)
  - Intresseurval (1)
- **TYDLIGHET OM INFLYTANDE:** *politisk process* där beslut tas av kommunfullmäktige
  - Workshop
  - Förslag till samrådshandling
  - Förankring i partier

UPPLÄGG

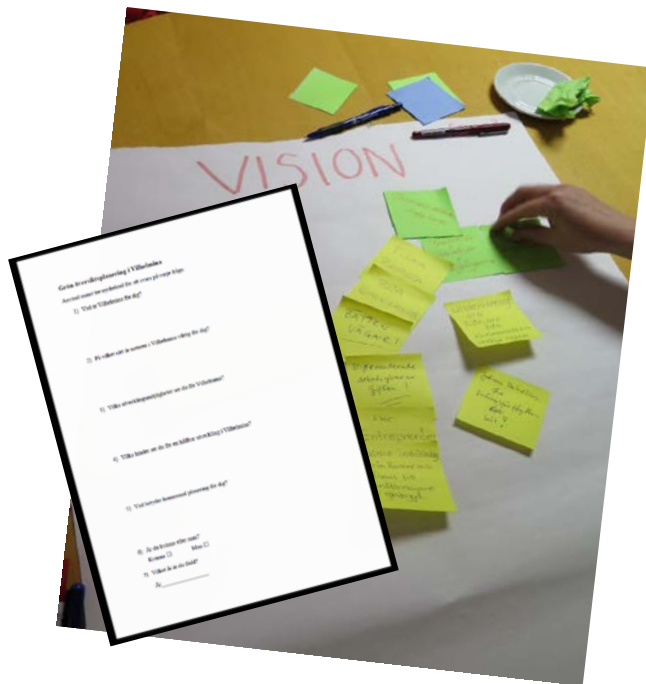
TRÄFF 1

Kort presentation om projektet

Minienkät

Övningar:

1. Visioner
2. Markanvändning och utveckling

TRÄFF 2

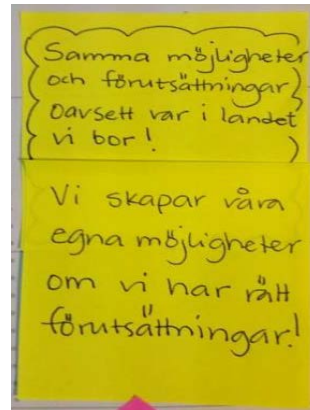
Presentation av övergripande vision

Förslag till *vägledningar* på de områden som de i FG 1 pekat ut som viktiga

KONKRET INPUT

- Hur målkonflikter mellan olika markintressen kan hanteras för att utveckla/stärka lokala prioriteringar i ÖP
- Deltagande för tidig input, hitta och hantera "hot spots"
- Visioner!

Samma möjligheter
och förutsättningar
därsetter var i landet
vi bor!

Vi skapar våra
egna möjligheter
om vi har rätt
förutsättningar!

UMEÅ UNIVERSITET

EXEMPEL PÅ INPUT: GRUVOR

Dikanäs	Samiska intressen	Saxnäs	Nästansjö
<ul style="list-style-type: none"> - Möjligen miljövänlig gruvdrift om/när modern teknik finns	<ul style="list-style-type: none"> - Inga gruvor - Ingen exploatering i fjällområden	<ul style="list-style-type: none"> - Skepsis mot gruvor	<ul style="list-style-type: none"> - Viss skepsis mot gruvor

FÖRSLAG PÅ VÄGLEDNINGSTEXT = PRIORITERING

- Vanadinfyndigheter finns på ett flertal platser i kommunen och är ofta kopplade till uran. Vilhelmina kommun motsätter sig all prospektering av uranhaltiga mineraler och kommer att använda sig av det kommunala vetot om det skulle bli aktuellt att etablera en gruva där hälsoeffekter kan väntas pga radioaktivitet härrörande från uran.
- Kommunen är i grunden restriktivt inställd till gruvdrift och bedömning av projekt ska göras från fall till fall utifrån förutsättningarna på platsen. Framtida gruvdrift får inte innebära ingrepp som riskerar att ge stora konsekvenser för miljön, renskötseln eller besöksnäringen.

ELEMENT FÖR LYCKAT DELTAGANDE

- Neutral moderatör
- Personliga kontakter för rekrytering
- FG med olika sammansättning (byar och intressen)
- Två omgångar FG
- Feedback och diskussion om hur vi forskare tolkat och använt den lokala kunskapen
- GIS/data som ett verktyg för kommunikation och lärande
- Reseersättning
- Politisk förankring

LÄRDOMAR OCH RESULTAT

- Modellen vi arbetat utifrån fungerar och kan spridas! Den består av 6 steg:
  - Pre-planering
  - Målsättning/ar
  - När deltagande?
  - Engagera/bjuda in deltagare och återkoppling
  - Metoder för deltagande
  - Information
- ÖP-lagstiftningen ett hinder?
- Urban norm – bristande politiskt stöd

